

TÜRK CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜRÜN SONUÇLARI

Consequences of Recidivism in Turkish Criminal Law

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Onursal CİN*

Öz: Tekerrür 5237 Türk Ceza Kanunu'nun "Genel Hükümler" başlıklı ilk kitabının "Yaptırımlar" başlıklı üçüncü kısmının "Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular" başlıklı 58. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre tekerrür, önceden işlenmiş olan bir suçtan dolayı verilen hükmün kesinleşmesinden sonra failin yeni bir suç işlemesi halini ifade etmektedir. Failin tekerrüre düşmüş olması onun hukuki statüsü açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlardan bir kısmı Türk Ceza Kanununda hüküm altına alınırken, bir kısmı ise Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda düzenlenmiştir. Tekerrür ilk olarak hükmün kurulması aşamasında göz önünde bulundurulmakta ve seçimlik yaptırımlı suçlarda adli para cezası yerine hapis cezası verilmesi yoluna gidilmektedir. Bu, Türk Ceza Kanunu m. 58/3 gereğince kanuni bir zorunluluktur. Tekerrür ikinci olarak hükmün, mükerrirlere özgü infaz rejimine özgü olarak infaz edilmesi ve üçüncü olarak infaz tamamlandıktan sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması sonucunu doğurmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle tekerrürün tarihi gelişim süreci ve şartları ele alınmış daha sonra tekerrürün sonuçları, hükmün kurulması, hükmün infazı ve hükmün infazından sonraki aşamalarda ayrı ayrı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tekerrür, tekerrürün sonuçları, mükerrirlere özgü infaz rejimi, koşullu salıverilme, denetimli serbestlik.

Abstract: Recidivism is regulated in the third part of the first book titled "General Provisions" in Turkish Penal Code as "Sanctions" titled "Repetition in crime and special dangerous offenders". According to the relevant article, recidivism refers to the situation where the perpetrator commits a new crime after the sentence for a previously committed crime becomes final. The fact that the perpetrator has fallen into repetition has important consequences for his legal status. While some of these consequences are stipulated in the Turkish Penal Code, some of them are regulated in the Law on the Execution of Penal and Security Measures. Recidivism is first taken into account at the stage of establishment of the statement and imprisonment is imposed instead of judicial fines in elective sanctioned crimes. This is a legal obligation in accordance with Article 58/3 of the Turkish Penal Code. Secondly, recidivism results in the execution of the sentence specific to the execution regime specific to repeat offenders, and thirdly, the application of the probation measure after the execution is completed.

In this study, first of all, the historical development process and conditions of recidivism are discussed, and then the results of repetition are discussed separately in the stages of the establishment of the judgment, the execution of the judgment and the execution of the judgment. In addition, the decisions made by the Court of Cassation are also included in order to reveal what the practical equivalent of the issue is.

Keywords: Recidivism, consequences of repetition, execution regime specific to repeat offenders, conditional release, probation.

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, mehmetcin@selcuk.edu.tr

ORCID 0000-0003-2451-7779

DOI: 10.57083/adaletdergisi.1573535

Makale Geliş Tarihi: 19.08.2024, Makale Kabul Tarihi: 29.08.2024

GİRİŞ

Tekerrür 5237 Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) “Genel Hükümler” başlıklı ilk kitabının “Yaptırımlar” başlıklı üçüncü kısmının “Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular” başlıklı 58. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre tekerrür, önceden işlenmiş olan bir suçtan dolayı verilen hükmün kesinleşmesinden sonra failin yeni bir suç işlemesi halini ifade etmektedir.

Tekerrüre ilişkin düzenlemeye bakıldığında, 765 sayılı TCK'dekinden farklı olarak ceza artırımı nedeni öngörülmediği, bir infaz rejimi ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması nedeni olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. 5237 sayılı TCK, tekerrüre ilişkin hükümlere yer vererek, tekerrüre düşen ve düşmeyen kişiler açısından ayrı bir infaz rejimi yaratmıştır. Bu durumun temel sebebi, bu kişilerin haklarında kesinleşmiş bir hüküm olmasına rağmen tekrar suç işleyerek toplum açısından tehlikelilik arz ettiklerini ortaya koymalarıdır.

Tekerrür, hakkında kesinleşmiş bir hüküm bulunan kişinin tekrar suç işlemesini ifade etmektedir. Ancak tekerrür her hal ve şartta uygulanma niteliğine sahip olan bir müessese değildir. Kanun koyucu tekerrürün uygulanmasını belirli şartlara bağlamıştır. Bu şartlar gerçekleşmedikçe tekerrüre ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi mümkün değildir.

Bu çalışmada öncelikli tekerrürün tarihi gelişim süreci ve şartları genel hatlarıyla ele alınmıştır. Daha sonra tekerrürün hükmün kurulması, hükmün infazı ve hükmün infazından sonraki aşamalarındaki sonuçlarının neler olduğu her bir aşama için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ayrıca konunun uygulamadaki karşılığının ne olduğu ortaya koymak bakımından Yargıtay tarafından verilen kararlara da yer verilmiştir.

I. TARİHİ GELİŞİM

Tekerrür uygulamasının suç ve ceza gibi bir geçmişi bulunmamaktadır. Tarihi gelişime baktığımızda eski hukuk kaynaklarında berrak olmasa da izlerine rastlamak mümkündür. Ancak geçmişte bugünkü anlamda bir tekerrür müessesinin varlığından söz etmek mümkün değildir¹. Sistematik olarak incelenmese de tekerrür müessesesinin belirtmeye başladığını, ilk defa kavram olarak kullanıldığını (recidere olarak) kanonik hukukta görmekteyiz². O dönemlerde failin aynı suçu tekrar işlemesi veya

¹ Ayhan Önder, Ceza Hukuku, Genel Hükümler (C. II-III), Yenilenmiş II. Bası, İstanbul, 1992, s. 644.

² Roma hukukunda düzenleme olmamakla beraber hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde tekerrür nedeniyle cezaların artırılmasının söz konusu olduğu belirtilmektedir: Celal Hakan Kan, “Türk Ceza Hukuku’nda Tekerrür”, C. 123, S. 243, 2019, Türk Dünyası Araştırmaları TDA, s. 434; Erdal Yerdelen, Türk Ceza Hukuku Yaptırımları ve İnfazı, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 291. Doktrinde bazı yazarlar ikinci suçu işleyene daha ağır ceza verilmekle beraber genel bir ağırlatıcı neden olarak uygulanmadığını, tekerrür kelimesinin Roma Ceza Hukukunda bilinmediğini ifade etmektedirler: Önder, s. 644.

aynı neviden bir suç işlemesi halinde cezanın ağırlaştırılmak suretiyle verilmesi benimsenmiştir³.

Orta Çağ hukukunda da tekerrür uygulanmış ve ilk suça oranla ikinci suçun daha ağır cezalandırılması kabul edilmiştir. Hırsızlık suçunda tekerrür problemi özel incelemeye konu olmuş, Carolina'da üçüncü defa hırsızlık suçunu işleyen kişinin ölüm cezasına mahkûm edileceği kabul edilmiştir⁴. Müsterek hukuk döneminde tekerrürün benzer müesseselerden farkları yavaş yavaş belirmeye ve şartları ortaya çıkmaya başlamıştır. Tekerrür, cezanın daha fazla verilmesini gerektiren bir neden olarak kabul edilmiştir. Tekerrür genel nitelikte cezanın ağırlaştırması nedeni olarak 1810 Fransız Ceza Kanununda yer almış ve oradan çağdaş ceza mevzuatına geçmiştir⁵.

Hukukumuz açısından tarihi gelişime baktığımızda Kanuni Kanunnamesinde ve IV. Mehmet Kanunnamesinde hırsızlık suçunu birkaç kez işleyenler hakkında ölüm cezasının verileceğinin kabul edildiği görülmektedir⁶. 1840 ve 1851 tarihli Kanunlarda tekerrürle ilgili genel bir hüküm bulunmamakla birlikte, 1851 tarihli Kanunda (Kanun-ı Cedit) tekerrür iki suçla bağlantılı olarak düzenlemeye kavuşturulmuştur. Kanunun Fasl-ı Saninin 5. maddesinde, sarhoşlar hakkında had cezasının uygulanacağı, sarhoş olup nara atanların ve kumarbazların taziren sopayla cezalandırılacağı, bu suçlar bir iki defa işlenirse yine aynı ceza ile cezalandırılacakları, ancak tekrarlanırsa ısrar anlamına geleceği için uslanıncaya kadar kürek ve pranga cezası ile cezalandırılacakları düzenlenmiştir. Kanunun Fasl-ı Saninin 19. maddesinde ise bakkal, kasap, fırıncı ve benzeri esnafın dirhemini eksik tutması veya belirlenen fiyattan fazla ücretle satış yapması halinde suçun derecesine göre taziren sopa cezasıyla cezalandırılacakları, bu suçu işlemekte ısrar ederlerse hapsedilecekleri düzenlenmektedir. Bir kişinin bu suçu dördüncü defa işlemesi halinde ise dükkânın tasfiye edileceği ve kişinin esnafıktan çıkarılacağı öngörülmüştür⁷. 1810 Fransız Ceza Kanununun tercümesi olan 1858 tarihli Ceza Kanununda Birinci Faslı (Zeyildir kısmının) 8. maddesinde, genel nitelikte tekerrür düzenlemesi yapılmıştır. Kanunun öngördüğü haller dışında mükerrirler hakkında cezanın iki kat uygulanacağı hükme bağlanmıştır⁸.

Mülga 765 sayılı Kanunun 81 vd. maddelerinde cürümde tekerrür başlığıyla, cezanın daha fazla verilmesini gerektiren bir neden olarak düzenlenmiştir. Kanunun 81. maddesine göre bir kimse hakkında tekerrür hükümlerinin uygulanması için; bir kişinin suç işlemesi ve bu suçtan mahkûm olması, aynı kişinin ikinci bir suç işlemesi, ikinci suçun belirli süre

³ Önder, s. 644.

⁴ Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım (C. III), Yeniden Gözden Geçirilmiş Onikinci Bası, İstanbul 1997, s. 128.

⁵ Dönmezer/Erman, s. 128.

⁶ Kayıhan İçel/ Süheyl Donay, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, Genel Kısım, 1. Kitap, Yenileştirilmiş 3. Bası, İstanbul 1999, s. 52.

⁷ Ahmet Gökçen, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul 1989, s. 24, 25.

⁸ Gökçen, s. 118.

içinde işlenmiş bulunması (5 yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olan kişinin cezasını çektiği veya cezasının düştüğü tarihten itibaren on sene ve diğer cezalarda beş sene içinde başka bir suç daha işlemesi) gerekmekte ve bu halde ikinci suçun cezasının artırılması (“yeni suça verilecek ceza altıda bire kadar artırılır. Yeni suç evvelki mahkumiyete sebep olan suç cinsinden ise hükmedilecek ceza altıda birden üçte bire kadar artırılır. İkinci suç için tayin edilecek cezaya tekerrürden dolayı zammı lazım gelen miktar, hiçbir suretle evvelki suç için hükmedilmiş olan cezaların en ağırından ziyade olarak tayin olunamaz”) söz konusu olmaktaydı. Kanunda cezanın artırılmasına ilişkin bazı özel haller de belirtilmişti. Mülga 765 sayılı Kanunun 82. maddesine göre, “Müebbed ağır hapis cezasına mahkûm olan kimse diğer bir veya bir kaç cürüm işlediği takdirde mahkumun geceli gündüzlü bir hücrede yalnız bırakılması müddeti eğer sonraki cürmü veya cürümleri muvakkat ağır hapis cezasını müstelzim ise bu cezanın veya bu cezalar mecmuunun sekizde birine, hapis cezasını müstelzim ise onda birine müsavi bir müddet uzatılır.

Ancak ilave edilecek hücre müddeti ağır hapislerde üç seneden, hapiste iki seneden fazla olamaz.

Sonraki cürümden dolayı da mahkûma müebbet ağır hapis cezası tayin olunmuşsa ilave edilecek hücre müddeti altı aydan az, üç yıldan fazla olamaz. Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûmiyet durumunda iki kat olarak uygulanır”. Tekerrür halinde hükmedilecek ağır para cezasının 19. maddeye göre hapse çevrilmesi halinde hapis müddeti beş seneyi geçmemekteydi (m. 84). Kanunda tekrarlanmış özel tekerrür de düzenlenmekteydi. Bu maddeye göre, “İşlediği suçlardan dolayı her defasında üç aydan fazla olmak üzere iki defa veya daha fazla şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalarla mahkûm olan kimse 81 inci maddede yazılı müddetler içinde, yine şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezanın verilmesini icab ettiren aynı cinsten bir suç işler ve göreceği cezanın müddeti otuz aydan aşağı olursa mezkûr ceza müddeti yarı ve sair hallerde ağır hapis ve hapiste otuz seneyi geçmemek üzere üçte biri nisbetinde artırılır”. Aynı cinsten ne anlaşılması gerektiği ise, 86. maddede açıklanmıştı⁹. Tekerrürün uygulanmayacağı suçlar ise 87. maddede

⁹ 765 sayılı Kanun m. 86: “Aynı madde kanuniyeye tetabuk eden veya kanunun bir faslında münderiç bulunan cürümlerden başka:

- 1- Devletin emniyeti aleyhine işlenilen cürümler,
- 2- Resmi memurlar tarafından memuriyetlerine ait vazifelerin ihlali veya memuriyetin suistimali suretiyle işlenilen cürümler,
- 3- Siyasi veya dini hürriyetlere müteallik cürümlerle dini memurların vazifeleri esnasında yaptıkları suistimalat,
- 4 - İcra ettikleri vazifeden dolayı hükkam ile memurlar ve devlet idaresi ve ammenin nizamı aleyhine irtikap olunan cürümler,
- 5- Cürüm tasnii ve iftira ve yalan şahadet ve yalan yere yemin ve avukatlarla dava vekillerinin vazifelerini suistimal cürümleri,
- 6 - Ammenin selameti aleyhinde işlenilen cürümler,
- 7 - Sekizinci bapta münderiç cürümler,
- 8- Şahıslar aleyhindeki cürümlere mahsus babın birinci ve ikinci fasıllarında münderiç cürümler,

düzenlenmişti. Buna göre kabahatler ile cürümler arasında; taksirli cürümler ile kasıtlı cürümler arasında; sırf askeri cürümler ile genel suçlar arasında; yabancı mahkemeden verilen hükümlerle milli mahkemeden verilen hükümler arasında (Bu kanunun 6 ncı babının birinci faslındaki 316,317,318,319,320,324 ve 331 inci maddeleriyle ikinci faslındaki 332 ve 333 üncü ve 7 nci babın 3 üncü faslındaki 403 ve 404 üncü maddelerde yazılı hususlardan dolayı verilen hükümler müstesna olmak üzere) tekerrür hükümleri uygulanmamaktadır.

II. TEKERRÜRE İLİŞKİN TCK SİSTEMİ

5237 sayılı Kanun tekerrürü TCK'nın 58. maddesinde düzenlemiş ve suç işleyen kişileri diğer kişilere göre daha tehlikeli görmüş ve tekerrür hükümlerini güvenlik tedbirlerinin düzenlendiği bölümde hükme bağlanmıştır. 58. maddede tekerrürün uygulanması için aranan şartlar, uygulanmayacak suçlar, uygulanmayacağı kişiler belirtilmiştir. Tekerrür için aranan ilk şart, önceden işlenen suçtan dolayı verilen hükmün kesinleşmiş olmasıdır. Ancak hükmün infaz edilmiş olması zorunlu değildir. Buna göre önceki suçtan dolayı fail hakkında hapis cezasına veya adli para cezasına hükmedilmesi ve bu cezanın kesinleşmiş olması gerekli ve yeterlidir¹⁰. Tekerrürün ikinci şartı ise bu hükmün kesinleşmesinden sonra yeni bir suçun işlenmiş olmasıdır. İşlenen yeni suçun önceki suçla aynı olması veya benzer hukuki değerleri koruyor olması gerekli değildir. Ancak kanun koyucu bazı suçlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanmasını kabul etmemiştir. TCK m. 58'e göre kasıtlı suçlar ile taksirli suçlar; sırf askeri suçlar ile de diğer suçlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün değildir. Keza kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere, yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler Türkiye'de işlenen suçlardan dolayı tekerrür hükümlerinin uygulanması sonucunu doğurmaz. Tekerrür için aranan üçüncü şart, yeni suçun belirli bir süre içerisinde işlenmiş olmasıdır. TCK m. 58/2'de önceki suçtan dolayı verilen mahkûmiyet kararının infaz edilmesi halinde sonraki suçun belirli süreler içerisinde işlenmesi aranmıştır. Buna göre *“Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı; beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet halinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl; beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet halinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl geçtikten*

9- Hırsızlık, yağma ve garet ve ifşayı sır tehdidiyle temini menfaat ve dolandırıcılık ve emniyeti suiistimal ve eşyayı cürmiyeyi satın almak ve saklamak ve hileli iflas maddelerinde ve üçüncü babın dokuzuncu faslının son maddesiyle onuncu faslının 276 ncı maddesinde ve on birinci faslında ve altıncı babın birinci faslının ilk beş maddesinde ve beşinci faslında ve yedinci babın üçüncü faslının ilk beş maddesiyle son maddesinde muharrer bilmümle cürümler,

Bir cinsten addolunur”

¹⁰ Verilen kararın seçenek tedbirlere çevrildiği durumlarda TCK m. 50/5'e göre asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen tedbir olduğundan bu hükmün tekerrüre esas teşkil edebilmesi mümkün değildir.

sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz". Mahkeme tüm bu şartların gerçekleştiği kanaatine vardiktan sonra tekerrür hükümlerini uygulamaktadır. Fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan çocukların işlediği suçlarda ise tekerrür hükümlerinin uygulanmayacağı 58. maddenin 5. fıkrasında hükme bağlanmıştır¹¹.

TCK'nın 58. maddesinde ayrıca tekerrür halinde hükmolunan cezanın, nasıl çektirileceği de düzenlenmiştir. Zira 5237 sayılı Kanunda tekerrür, 765 sayılı Kanundaki gibi ceza artırımı nedeni olarak kabul edilmemiştir. 5237 sayılı Kanunda tekerrür, infaz rejimi ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması nedeni olarak hükme bağlanmıştır. Kanunun 58. maddesinde hükmün mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirileceği, mükerrirler hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı belirtilerek bu husus açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca 58. maddede mahkûmiyet kararında mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağının gösterilmesi zorunlu kabul edilmiştir (f. 6, 7). Dolayısıyla ceza hukukunda tekerrür, hükmün kurulması aşamasından itibaren, infaz sırasında ve infazdan sonraki aşamada da kişi hakkında önemli sonuçlar doğurmaktadır. Infazın ve denetimli serbestlik tedbirinin nasıl uygulanacağı 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CvGTİHK) m. 108'de gösterilmiştir.

III. TEKERRÜRÜN SONUÇLARI

A. HÜKÜM KURULMASI AŞAMASI

Tekerrür ilk olarak hükmün kurulması aşamasında sonuç doğurmaktadır. Mahkeme, sanığın suçu işlediği konusunda maddi gerçeğe ulaştıktan sonra sanık hakkında kural olarak mahkûmiyet kararı vermektedir. Bu mahkûmiyet hükmü, adli para cezası olabileceği gibi hapis cezası ve hatta hapis cezası ile birlikte veya seçimsiz olarak adli para cezası da olabilmektedir¹². Tekerrürün hükmün kurulması aşamasındaki ilk sonucu da tam bu noktada devreye girmektedir.

¹¹ "2. Hükümlünün adli sicil kaydında yer alan ve tekerrüre esas alınan, 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin Trabzon 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 25.01.2018 tarihli ve 2017/626 Esas, 2018/18 Karar sayılı mahkûmiyet kararına konu suçun işlendiği tarihte 18 yaşından küçük olduğu anlaşılmıştır. Anılan düzenleme dikkate alınmadan, hükümlünün cezasının mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verilmesi Kanun'a aykırı olup, kanun yararına bozma talebi yerinde görülmele, 5271 sayılı Kanun'un 309 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca bahse konu hukuka aykırılık Yargıtay tarafından giderilmiştir." Yargıtay 8. CD., E: 2022/2231 K: 2024/3487 T: 25.4.2024 (www.lexpera.com.tr).

¹² "Sanık hakkında verilen hapis cezasının TCK'nın 50/1-f ve 50/1-e, maddeleri gereği seçenek tedbirlere çevrilmiş olması karşısında, TCK'nın 58. maddesinin sadece hapis cezalarına hükmolunması durumunda uygulanabileceği gözetilmeden, TCK'nın 58. maddesi uyarınca tekerrür hükümlerinin uygulanmasına karar verilmesi," Yargıtay 12. CD., E: 2014/2859 K: 2014/24249 T: 1.12.2014 (www.lexpera.com.tr).

Hapis cezası ile adli para cezasının seçimlik olarak öngörüldüğü hallerde hâkime bu cezalardan birisine hükmetme konusunda takdir hakkı tanınmıştır. Örneğin, TCK 86/2’de “*Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.*” ifadesine yer verilerek adli para cezası ile hapis cezası seçimlik yaptırım olarak düzenlenmiştir. Basit tıbbî müdahale ile giderilebilecek bir kasten yaralama olayında mahkeme kural olarak fail hakkında adli para cezasına veya hapis cezasına hükmedebilme yetkisine sahiptir. Failin tekerrüre düşmüş olması bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Zira TCK m. 58/3’te yer alan “*tekerrür halinde, sonraki suçla ilişkin kanun maddesinde seçimlik olarak hapis cezası ile adli para cezası öngörülmüşse, hapis cezasına hükmolunur.*” düzenlemesiyle mahkemenin takdir yetkisi kısıtlanmış, mükerrir kişilerin hapis cezası ile cezalandırılmaları kanuni bir zorunluluk olarak kabul edilmiştir¹³. Dolayısıyla örneğin daha önce rıza dışı çocuk düşürme suçundan (TCK m. 99/1) dolayı hakkında 6 yıl süreli hapis cezasına hükmedilen bir kişinin, cezanın infaz tarihinden itibaren 5 yıllık süre içerisinde kasten yaralamanın basit tıbbî müdahale giderilebilecek şeklini (TCK m. 86/2) işlemesi halinde, mahkemenin takdir yetkisini kullanarak TCK m. 86/2 karşılığında adli para cezasına hükmedebilmesi mümkün değildir. Mahkeme, TCK m. 58/3 gereğince fail hakkında hapis cezasına hükmetmek zorundadır.

Tekerrürün hüküm kurulması aşamasındaki ikinci önemli sonucu, mahkûmiyet hükmünün adli para cezasına veya 50. maddede belirtilen diğer seçenek tedbirlere çevrilip çevrilemeyeceğidir. Burada doktrin ve uygulamadaki tartışmalar dikkate alınarak hapis cezası ile adli para cezasının seçimlik olup olmamasına göre ikili bir değerlendirme yapılması daha yerinde olacaktır. İlk olarak hapis cezasının seçimlik olarak öngörüldüğü hallerde TCK m. 58/3 ve TCK m. 50/2 hükümleri gereğince bu cezanın adli para cezasına çevrilemeyeceği açıktır. Zaten aksi bir yaklaşım TCK m. 58/3 hükmünü anlamsız hale getirecektir¹⁴. Burada tartışılması gereken husus, bu hapis cezasının TCK m. 50’de öngörülen seçenek tedbirlerden birisine çevrilip çevrilemeyeceğidir. Zira TCK m. 50/2’de yer alan “*Suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez*” hükmüne benzer bir düzenlemeye seçimlik tedbirler açısından yer verilmemiştir. Bu durum tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bir örnekle ifade etmek gerekirse tekerrüre düşmüş bir kişi hakkında mahkeme TCK m. 86/2’den 10 ay süreli hapis cezasına hükmederse bu ceza TCK m. 50/2 gereği adli para cezasına çevrilemeyecektir. Ancak 10 ay süreli bu hapis cezasının TCK m. 50’de yer alan seçenek tedbirlere çevrilip çevrilemeyeceği tartışmaya açıktır. Zira tekerrürün kanunda ayrıca düzenlenmesinin temel sebebi zaten kişinin tekrar suç işleyerek tehlikelilik halini ortaya koymuş olmasıdır. Bu durumda TCK m. 50’de kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi için

¹³ Hakan Karakehya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 322.

¹⁴ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 1000.

göz önünde bulundurulması gereken “suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki özellikler” gibi şartlardan “suçlunun kişiliği” şartına dayanarak tekerrüre düşmüş bir kişi hakkında verilen hapis cezasının seçenek tedbirlere çevrilebilmesi bir soru işaretidir¹⁵. Ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulu 20.10.2022 tarihli ve 2020/4-160 esas ve 2022/654 karar sayılı ilamında, TCK’nın 50. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen diğer seçenek yaptırımlar yönünden herhangi bir yasak getirilmediğini, kıyas veya genişletici yorum yoluyla hakkında düzenleme olmayan bir ceza hukuku konusunda kişi hürriyeti ve güvenliği başta olmak üzere, kişi hak ve hürriyetlerinin aleyhine uygulama geliştirilemeyeceğini ifade ederek tekerrüre esas sabıkası bulunan sanık hakkında TCK m. 58/3 gereğince hapis cezası verildikten sonra bu cezanın TCK m. 50/1-b, c, d, e, f’de yer alan seçenek tedbirlerden birisine çevrilebileceğini kabul etmiştir¹⁶.

İkinci olarak sonraki suç karşılığında verilen cezanın adli para cezası ile birlikte veya tek başına hapis cezası öngördüğü ihtimal değerlendirilmelidir. Yargıtay, daha önce vermiş olduğu bir kararda 6136 sayılı Kanun m. 13/1’de yer alan suç karşılığı hükmedilen 10 ay süreli hapis cezasının yerel mahkeme tarafından TCK m. 50/1-a hükmü gereğince adli para cezasına çevrilmesini, tekerrür hükümlerinin uygulanma imkânını ortadan kaldırdığı gerekçesiyle oyçokluğu ile bozma sebebi yapmıştır¹⁷.

¹⁵ Bu cezanın seçenek tedbirlerine çevrilemeyeceğine ilişkin olarak bkz.: Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 1189; Bahri Öztürk/ Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, TCK Değişikliklerine Göre Yenilenmiş 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 592.

¹⁶ “Sanığın mükerrir olması nedeniyle TCK’nın 58/3. maddesindeki emredici hüküm uyarınca seçenek olarak düzenlenen cezalardan hapis cezasının tercih edilmesi kanuni zorunluluktan kaynaklanmış olsa bile aynı Kanun’un 50/2. maddesindeki yasaklayıcı hüküm nedeniyle, zorunlu olarak seçilen hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesinin mümkün olmadığı, ancak adli para cezasına ilişkin açıkça yasaklama hükmü getiren Kanun koyucunun TCK’nın 50. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen diğer seçenek yaptırımlar yönünden herhangi bir yasak getirmemiş oluşu, kıyas veya genişletici yorum yoluyla hakkında düzenleme olmayan bir ceza hukuku konusunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı başta olmak üzere, kişi hak ve hürriyetlerinin aleyhine uygulama geliştirilemeyeceği hususları birlikte değerlendirildiğinde, tekerrüre esas sabıkası bulunan sanık hakkında seçenek yaptırım öngörülen TCK’nın 86/2. maddesi kapsamında kalan kasten yaralama suçundan dolayı TCK’nın 58. maddesinin 3. fıkrası gereğince zorunlu olarak hapis cezasının temel ceza olarak seçilmesinden sonra bu cezanın aynı Kanun’un 50 maddesinin 1. fıkrasının b, c, d, e, f fıkralarında düzenlenen seçenek yaptırımlara çevrilmesinin mümkün olmasına karşın TCK’nın 50/2 maddesindeki emredici hükümden dolayı TCK’nın 50/1-a maddesindeki adli para cezasına çevrilmesinin mümkün olamayacağı kabul edilmelidir.” Yargıtay CGK., E: 2020/160, K: 2022/654, T: 20.10.2022 (www.lexpera.com.tr).

¹⁷ “Sanık ... hakkında 6136 sayılı Kanun’a aykırılık suçundan verilen mahkumiyet hükmüne yönelik katılan ve katılan vekilinin aleyhe temyiz taleplerinin incelenmesinde; Adli sicil kaydında tekerrüre esas ilamı bulunan sanık hakkında hüküm kurulurken, 6136 sayılı Kanun’un 13/1 ve TCK’nın 62. maddeleri gereğince hükmolunan “10 ay hapis” cezasının TCK’nın 50/1-a, 52/2. maddeleri gereğince adli para cezasına çevrilmesi suretiyle TCK’nın 58. maddesinde belirtilen tekerrür hükümlerinin uygulanma imkânının ortadan kaldırılması, bozmayı gerektirmiş,” 3. CD., E: 2019/12763, K: 2019/22652, T: 10.12.2019 (www.lexpera.com.tr).

Söz konusu karara muhalefet eden bir üye, tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için hükmolunan hapis cezasının adli para cezasına veya seçenек tedbire çevrilmesinin yasaklanmasının kanunun sistematiğine aykırı olduğunu, kanun koyucunun TCK m. 58/3 düzenlemesi ile seçimlik yaptırımli suçlar açısından sınırlama getirdiğini, seçimlik ceza öngörölmeуen hallerde tekerrür hükümlerinin uygulanacağına ilişkin bir şartın kabul edilmediğini, TCK'de hapis cezası öngören düzenlemelerde tekerrür şartlarının bulunması halinde cezanın adli para cezasına veya seçenек tedbire çevrilmesinin yasaklanmadığını, m. 58 düzenlemesinin kıyasa yol açacak surette sanığın aleyhine yorumlanmasının mümkün olmadığını, bu sebeple tekerrüre düşmüş kişi hakkında verilen kısa süreli hapis cezasının da adli para cezasına çevrilebileceğini ifade etmiştir¹⁸. Kanaatimizce seçimlik yaptırımli bir suç açısından tanınmayan bir imkânın yalnızca hapis cezasının öngöröldüğü bir suç açısından uygulanması ceza hukukunun temel mantığına aykırı düştüğünden, tekerrüre düşmüş kişi hakkında verilen kısa süreli hapis cezasının da adli para cezasına çevrilememesi gerekir. Kısa süreli hapis cezasının seçenек tedbirlere çevrilmesi açısından ise yine yukarıda yaptığımız tartışmalar geçerli olacaktır. Yargıtay bu durumda kısa süreli hapis cezasının seçenек tedbirlere çevrilebileceğini kabul etmektedir¹⁹.

¹⁸ Söz konusu muhalefet şerhi şu şekildedir: “Sanık ... hakkında ruhsatsız tabanca bulundurmak suçundan 6136 sayılı Kanun’un 13/1. 5237 sayılı Kanun’un 62/1, 50/1-a, 52/2-4 maddeleri uyarınca sonuç olarak 6000 TL ve 500 TL para cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karar, Dairemizin çoğunluğunca sanığa verilen 10 ay hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesi suretiyle TCK’nin 58. maddesinde belirtilen tekerrür hükümlerinin uygulanma imkanının ortadan kaldırıldığı gerekçesi ile bozulmuş ise de; Dairemizin çoğunluğunun görüşünün TCK’de seçimlik ceza öngören düzenlemelerinde uygulanabileceği kanaatindeyim. Çünkü TCK’nin 58/3. maddesine göre tekerrür halinde sonraki suça ilişkin kanun maddesinde seçimlik olarak hapis cezası ile adli para cezası öngörölmüş ise hapis cezasına hükmolunacağı aynı Kanun’un 50/2. maddesinde ise seçimlik ceza öngören düzenlemelerde hapis cezasının tercih edilmesi, halinde bu cezanın artık para cezasına çevrilemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. TCK’nin sistematiğinde sadece hapis cezasını öngören suçlardan hüküm kurulduğunda hükmolunan kısa süreli hapis cezasının TCK’nin 50/1. maddesine göre adli para cezasına veya seçenек tedbire çevrilmesine engel bir düzenleme bulunmamaktadır. Mevcut yasal düzenlemeye göre hakim tekerrüre esas olan mahkumiyeti bulunan sanık hakkında tayin ettiği kısa süreli hapis cezasını şahsileştirirken takdiren TCK’nin 50/1. maddesini uygulayabilecektir. Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için hükmolunan hapis cezasının adli para cezasına veya seçenек tedbire çevrilmesinin yasaklanması kanunun sistematiğine aykırıdır. Yasa koyucu TCK’nin 58/1. maddesinde tekerrürü kural olarak benimsedikten sonra şartlarını açıklarken aynı maddenin 3. fıkrasında seçimlik ceza olarak öngörölen suçlar yönünden bir sınırlama getirmiş, ancak seçimlik ceza öngörmeуen hallerde tekerrür hükümlerinin uygulanacağına ilişkin bir şart kabul etmemiştir. TCK’de hapis cezası öngören düzenlemelerde tekerrür şartlarının bulunması halinde cezanın adli para cezasına veya seçenек tedbire çevrilmesi yasaklanmadığından, kanun koyucunun öngörmediği bir şekilde TCK’nin 58. maddesindeki metnin kıyasa yol açacak surette sanığın aleyhine yorumlanması da mümkün olmadığından hükmün onanması düşüncesinde olduğumdan sayın çoğunluğun bozma düşüncesine katılmıyorum.”

¹⁹ “Sanık hakkında verilen hapis cezasının TCK’nin 50/1-f ve 50/1-e, maddeleri gereği seçenек tedbirlere çevrilmiş olması karşısında, TCK’nin 58. maddesinin sadece hapis cezalarına hükmolunması durumunda uygulanabileceği gözetilmeden, TCK’nin 58. maddesi uyarınca

Hükmün kurulması aşamasında dikkate alınması gereken hususlardan birisi de, iddianamede tekerrür hükümlerinin uygulanmasının talep edilmediği ve muhakeme süreci içerisinde sanığın bu konuda bilgilendirilmediği olaylarda mahkemenin tekerrür hükümlerini uygulamadan önce sanığa ek savunma hakkı vermesi gerekmesidir. Yargıtay da bu gibi hallerde sanığa ek savunma hakkı verilmemesini hukuka aykırı bulmaktadır²⁰.

B. HÜKMÜN İNFAZI AŞAMASI

Tekerrür ikinci olarak yeni suçtan dolayı kurulan hükmün infazı aşamasında sonuç doğurmaktadır. Failin tekrar suç işlemesi hem onun önceki mahkûmiyetten etkilenmediğini hem de suç işlemek konusunda ısrarcı olduğunu göstermektedir. Bu sebeple mükerrir suçlular hakkında verilen cezaların infazı, özel olarak düzenlenmiştir²¹. TCK m. 58/6'ya göre tekerrür halinde sonraki suçtan dolayı hükmolunan cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektilmesi gerekmektedir. TCK m. 58/8'de *"Mükerrirlerin mahkûm olduğu cezanın infazı ile denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması, kanunda gösterilen şekilde yapılır."* hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu kanun CvGTİHK'dir.

Mükerrirlere özgü infaz rejimi, CvGTİHK m. 108'de hüküm altına alınmıştır. Söz konusu düzenleme göz önünde bulundurulduğunda, yeni suçtan dolayı hükümlü hakkında verilen sonuç cezanın adli para cezası olduğu hallerde CvGTİHK m. 108'de yer alan mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanabilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır²². Yargıtay da bu yönde karar vermektedir²³.

Tekerrürün hükmün infazı aşamasındaki ilk sonucu, diğer suçlulardan farklı olarak hakkında hapis cezasına hükmedilen mükerrirler için daha uzun süreli koşullu salıverilme sürelerinin kabul edilmiş olmasıdır²⁴.

tekerrür hükümlerinin uygulanmasına karar verilmesi," Yargıtay 12. CD., E: 2014/2859, K: 2014/24249, T: 1.12.2014 (www.lexpera.com.tr).

²⁰ "14.05.2014 tarihli iddianame ile 5237 sayılı Kanun'un 58 inci maddesinin uygulanması talep edilmeyen ve adli sicil kaydı yüzüne karşı okunmayan sanık hakkında, 5271 sayılı Kanun'un 226 nci maddesi uyarınca ek savunma hakkı tanınmadan 5237 sayılı Kanun'un 58 inci maddesinin uygulanması suretiyle sanığın savunma hakkının kısıtlanması," 11. CD., E: 2021/33318, K: 2024/5321, T: 24.4.2024 (www.lexpera.com.tr).

²¹ Öztürk/Erdem, s. 584.

²² Mehmet Emin Artuk/ Ahmet Gökçen/M. Emin Alşahin/ Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 1004; Öztürk/Erdem, s. 585.

²³ "Bu kapsamda inceleme konusu dava dosyası değerlendirildiğinde; hükümlü hakkında verilen sonuç cezanın adli para cezası olması karşısında, 5275 sayılı Kanun'un 108 inci maddesinde düzenlenen mükerrirlere özgü infaz rejiminin, yalnızca hapis cezalarına ilişkin olduğu ve Kanun'un adli para cezalarının infaz yöntemini gösteren 106 ncı maddesinde de mükerrirlikle ilgili bir düzenlemeye yer verilmediği anlaşılmıştır."Yargıtay 8. CD., E: 2022/1021, K: 2024/3018, T: 3.4.2024 (www.lexpera.com.tr).

²⁴ Karakehya, s. 371.

Tekerrürün şartları oluşmamışsa ya da kişi tek bir suç işlemişse bundan mahkûm olan kişinin koşullu salıverilme hükmünden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süre kural olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasında 30 yıl, müebbet hapis cezasında 24 yıl, süreli hapislerde ise hakkında verilmiş olan cezanın yarısıdır. Mükerrerler açısından ise CvGTİHK m. 108/1'e göre *“Tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan;*

a) *Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuz dokuz yılının,*

b) *Müebbet hapis cezasının otuz üç yılının,*

c) *Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuz iki yılının,*

d) *Süreli hapis cezasının üçte ikisinin²⁵,*

İnfaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir.”

Görüldüğü üzere koşullu salıverilme müessesesi mükerrerler açısından da uygulama alanı bulmakla birlikte, süre açısından daha sıkı şartlara tabi tutulmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken husus, belirli suçlar için öngörülen koşullu salıverilme sürelerinin üçte ikiden fazla olabilmesidir. Örneğin Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamına giren suçlardan mahkûmiyet halinde koşullu salıverme süresi, süreli hapis cezasının söz konusu olduğu suçlarda dörtte üç olarak belirlenmiştir²⁶. CvGTİHK m. 108'de Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mükerrir olanlara ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu durumun ortaya çıkartabileceği sakıncaları önlemek amacıyla 7242 sayılı Kanun ile CvGTİHK m. 108/1'e *“ancak, koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır.”* cümlesi eklenmiştir. Böylece koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranının uygulanması kabul edilmiştir. Dolayısıyla örneğin TMK kapsamındaki bir suçtan mükerrir olunması halinde koşullu salıverilme süresinin TMK m. 17'de yer alan orana göre, dörtte üç olarak hesaplanması gerekmektedir.

Kural, tekerrür halinde ceza infaz kurumunda iyi halli olarak geçirilmesi gereken sürenin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasında 39 yıl, müebbet hapis cezasında 33 yıl, birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla 32 yıl, süreli hapis cezasında ise somut cezanın 2/3'ü olmasıdır. Ancak kanun koyucu CvGTİHK m. 108/2'de özel bir düzenlemeye yer vermiştir. İlgili düzenlemeye göre *“Tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz.”* Bir örnekle ifade etmek gerekirse tekerrüre esas

²⁵ 7242 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce bu oran dörtte üç olarak belirlenmişti.

²⁶ TMK m. 7/1 *“Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 107 nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108 inci maddesi hükümleri uygulanır. (Ek cümle:14/4/2020-7242/65 md.) Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır.”*

alınacak herhangi bir suç işlememiş olan ve hakkında 18 yıl süreli hapis cezasına hükmedilen kişinin iyi halli olarak infaz kurumunda geçirmesi gereken süre kural olarak 9 yıldır. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere tekerrüre düşmemiş kişiler açısından süreli hapis cezalarında iyi halli olarak geçirilmesi gereken süre somut cezanın 1/2'si kadardır. Buna karşılık kişinin tekerrüre esas teşkil eden 1 yıl ve 2 yıl süreli iki ayrı suçu bulunuyor ve süresi içerisinde yeni bir suç işleyerek bu suç karşılığında hakkında 18 yıl süreli hapis cezasına hükmedilmişse koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için CvGTİHK m. 108/1-d hükmü gereğince kural olarak 12 yıl boyunca ceza infaz kurumunda kalması gerekmektedir. Ancak CvGTİHK m. 108/2'de *"tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz."* hükmüne yer verilmiştir. Bu hükmün anlamı, tekerrüre düşmeyen kişiler için öngörülen normal koşullu salıverilme süresine, daha önce kişi hakkında verilmiş somut cezalardan en ağırının eklenmesi, daha sonra elde edilen bu sürenin CvGTİHK m. 108/1-d'ye göre hesaplanan süre ile karşılaştırılarak daha az olanın mükerrer koşullu salıverilme süresi olarak belirlenmesidir. Dolayısıyla yukarıdaki örnek olay açısından mükerrer koşullu salıverilme süresi, CvGTİHK m. 108/2 göz önünde bulundurulduğunda 9 yıl + 2 yıl = 11 yıl olarak hesaplanacaktır. Mükerrer kişi, ceza infaz kurumunda 11 yıl boyunca iyi halli olarak kalırsa koşullu salıverilme hükümlerinden istifade edecektir²⁷. Bu sayede hükümlü CvGTİHK m. 108/1-d'ye göre öngörülen süreden 1 yıl daha az süre ceza boyunca infaz kurumunda kalarak koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanma imkânına sahip olmaktadır. Yargıtay, cezalardan en ağır olanının değil de daha az ceza içerenin tekerrüre esas alındığı olaylarda yerel mahkeme tarafından verilen kararı düzelterek onamakta ve bu durumun infaz aşamasında gözetilmesine karar vermektedir²⁸.

²⁷ Benzer örnekler için bkz.: Akbulut, s. 1190, 1191. Özgenç, s. 999.

²⁸ *"Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun, 18.06.2013 tarihli ve 2013/8 Esas, 151/304 Karar sayılı kararında açıklandığı üzere birden fazla tekerrüre esas alınabilecek hükümlülüğü bulunan sanık hakkında tekerrür hükümleri uygulanırken en ağır cezayı içeren ilâmın tekerrüre esas alınması gerekirken sanığın adli sicil kaydında yer alan ve daha ağır cezayı içeren Antalya 1.Ağır Ceza Mahkemesinin 22/08/1996 gün, 1996/296 esas ve 1997/182 karar sayılı 05/11/1998 tarihinde kesinleşen ve 06/02/2006 günlü ek karar ile uyarlanan ve 15/01/2010 tarihinde infaz edilen 8 yıl 4 ay hapis cezasına ilişkin ilâmı yerine daha az cezayı içeren ve Gebze Ağır Ceza Mahkemesinin 2005/399 Esas, 2006/212 1 yıl 3 ay hapis cezasına ilişkin ilâmının tekerrüre esas alınması, hukuka aykırı bulunmuş ise de söz konusu hukuka aykırılık Yargıtay tarafından giderilmiştir."*

V. KARAR

Gereke bölümünde (2) numaralı paragrafta açıklanan nedenle yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararına yönelik sanığın temyiz isteği yerinde görüldüğünden hükmün, 1412 sayılı Kanun'un 321 inci maddesi gereği BOZULMASINA, bozma nedeni yeniden yargılamayı gerektirmediğinden aynı Kanun'un 322 nci maddesi gereği hüküm fıkrasında 5237 sayılı Kanun'un 58 inci maddesinin uygulanmasına ilişkin bölümden yukarıda belirtilen hatalı ilama ilişkin kısmın çıkarılması ve yerine; " Antalya 1.Ağır Ceza Mahkemesinin 22/08/1996 gün, 1996/296 esas ve 1997/182 karar sayılı 05/11/1998 tarihinde kesinleşen ve 06/02/2006 günlü ek karar ile uyarlanan ve 15/01/2010 tarihinde infaz edilen 8 yıl 4 ay hapis cezasına ilişkin ilâmının" ibaresinin eklenmesi suretiyle hükmün Tebliğnama'ye kısmen uygun olarak, oy birliğiyle DÜZELTİLEREK ONANMASINA, aleyhe temyiz bulunmadığı gözetilerek, 1412 sayılı CMUK'nin 326/son ve

CvGTİHK m. 108/2 hükmünün önceki suçun adli para cezası olduğu hallerde ne şekilde uygulanacağı belirsizdir. Bir örnekle ifade etmek gerekirse daha önce işlemiş olduğu basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçu nedeniyle kişi hakkında adli para cezasına hükmedilmiş olsun. Eğer bu kişi 3 yıllık süre içerisinde bir suç işler ve bu suç karşılığında hakkında 18 yıl süreli hapis cezasına hükmedilirse koşullu salıverme süresi ne şekilde tespit edilecektir? CvGTİHK m. 108/2’de önceki mahkûmiyetin hapis cezası olması halinde koşullu salıverme süresine eklenecek miktarın önceki mahkûmiyetten daha ağır olamayacağı kabul edilmiştir. Ancak önceki mahkûmiyetin adli para cezası olması halinde nasıl bir belirleme yapılacaktır? Bizim de katıldığımız bir görüşe göre burada adli para cezasının 1 gün karşılığı 500 TL kabul edilmek suretiyle gün sayısının belirlenmesi ve bunun 108. maddenin 2. fıkrası gereğince göz önünde bulundurulması gerekmektedir²⁹.

CvGTİHK m. 108/3’e göre, *“ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü koşullu salıverilmeden yararlanamaz”*. Dolayısıyla hakkında tekerrür hükümleri uygulanan bir kişinin koşullu salıvermeden yararlanabilmesi için ikinci bir kere mükerrir duruma düşmemesi gerekmektedir. Dolayısıyla kişi bir kere mükerrir durumuna düşüp bu karar kesinleştikten sonra, tekerrür hükümlerinin uygulanmasına elverişli yeni bir suçu süresi içerisinde işlerse bu durumda koşullu salıvermeden yararlanabilmesi mümkün değildir³⁰. Bu durumda mükerrir olan kişinin en son işlemiş olduğu suçun cezasını alarak ceza infaz kurumuna girmesi gerekmektedir. İkinci kere mükerrir olan bu kişi, koşullu salıvermeden yararlanamayacağı için hakkında verilen somut ceza ne kadarsa ceza infaz kurumunda kalması gereken süre de o kadar olacaktır. Mahkeme bu durumu *“sanığın ikinci kez mükerrir olduğu anlaşıldığından, sanık hakkında bu suçtan dolayı almış olduğu bu cezanın infazında koşullu salıverme hükümlerinin TCK 58 ve 5275 sayılı Kanun’un 108/3. maddesi gereğince uygulanmasına yer olmadığına”* demek suretiyle kararına yansıtmaktadır³¹. Yargıtay mahkemenin hükümde ikinci kez tekerrür hükümlerinin uygulanması gerektiğini

5275 sayılı Kanun’un 108/2. maddeleri gereğince koşullu salıverilmeye eklenecek sürenin, hatalı uygulama sonucu hükümde gösterilen ilam nedeniyle koşullu salıverilmeye eklenecek süreden fazla olamayacağı hususunun infaz aşamasında gözetilmesine,” Yargıtay 11. CD., E: 2021/33651, K: 2024/6398, T: 9.5.2024 (www.lexpera.com.tr). *“Mahkemece, sanığın tekerrüre esas olabilecek birden fazla mahkûmiyeti hükümde gösterilmiş, ancak, hangi ilâmın tekerrüre esas alındığı karar yerinde belirtilmemiş ise de; 5275 sayılı Kanun’un 108 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ‘tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınacak cezanın en ağırından fazla olamaz’ hükmü uyarınca önceki hükümlülüklerinden en ağırının tekerrüre esas alınması gerektiği hususu infaz aşamasında gözetilebileceğinden bozma nedeni yapılmamıştır.”* Yargıtay 11. CD., E: 2021/36493 K: 2024/5969 T: 6.5.2024 (www.lexpera.com.tr).

²⁹ Özgenç, s. 1000; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 1006.

³⁰ Bu durum doktrinde tekerrürün tekerrürü olarak da ifade edilmektedir: Timur Demirbaş, İnfaz Hukuku, 7242 sayılı Kanuna Göre Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 533.

³¹ Özcan Özbey, “Suçta Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü Güvenlik Tedbirleri”, S. 88, 2010, TBB Dergisi, s. 87.

göstermediği ve hükümlünün aleyhine kanun yollarına da başvurulmadığı olaylarda ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağını, bu durumun hükümlü lehine kazanılmış bir hak teşkil ettiğini kabul etmektedir³². Keza Yargıtay daha önce hakkında tekerrüre esas teşkil eden bir hüküm bulunmasına rağmen bunun mahkemece dikkate alınmadığı, kanunda öngörülen süreler içerisinde kişinin tekrar suç işlediği, ancak ikinci kez mükerrirliğin adli sicil kaydından anlaşıldığı durumlarda mahkeme tarafından verilmiş bir tekerrür hükmü bulunmadığından dolayı CvGTİHK m. 108/3 hükmünün uygulanmasını kabul etmemekte ve kişi ilk defa tekerrüre düşmüş gibi hüküm kurmaktadır³³.

Ayrıca Yargıtay CvGTİHK m. 108/3 hükmünün uygulanması için hem birinci tekerrürün hem de ikinci tekerrürün 5237 sayılı TCK döneminde gerçekleşmesini aramaktadır. Tekerrürlerden birinin 765 sayılı TCK döneminde gerçekleştiği hallerde ikinci kez tekerrürü kabul etmemekte ve dolayısıyla CvGTİHK m. 108/3 hükmünü uygulamamaktadır. Böylelikle kişinin koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi sağlanmaktadır³⁴.

³² “Yargılama aşamasında verilen ilk kararda ikinci kez mükerrir olduğunun belirtilmediği, 7242 sayılı Kanunla eklenen 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun’un 108/3. maddesi son cümlesi gereğince ikinci kez mükerrirliğe hükümde karar verilmesi gerektiği, aksi halde, kazanılmış hak gereği infaz aşamasında ikinci kez mükerrirliğe karar verilmesinin mümkün olmadığı cihetle, hükümlü hakkında 2. kez tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağı gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesi Kanun’a aykırı olup kanun yararına bozma talebi yerinde görülmüştür” Yargıtay 12. CD., E: 2023/6128 K: 2024/2412 T: 16.5.2024 (www.lexpera.com.tr).

³³ “Sanığın mahkumiyetine karar verilmekle birlikte sanık hakkında ikinci kez mükerrir olduğundan bahisle tekerrür uygulandığı görülmüş ise de, birinci kez tekerrür hükümleri uygulandığı belirtilen Giresun Ağır Ceza Mahkemesinin 29/09/2005 tarihli ve 2004/101 esas, 2005/344 sayılı kararında sanık hakkında tekerrür hükümlerinin uygulanmadığı anlaşılmakla, her ne kadar adli sicil kaydına göre hükümlünün mükerrir olduğu sabit ise de, hakkında birinci kez tekerrür hükümlerinin uygulanması gerektiği, dolayısıyla ikinci kez tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağı gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmediğinden 5271 sayılı CMK’nın 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozma talebine dayanılarak ihbar olunmuştur.” Yargıtay 2. CD, E: 2020/12007, K: 2020/4820 T: 1.6.2020, (www.lexpera.com.tr).

³⁴ “Sanık ... hakkında hırsızlık suçundan kurulan mahkumiyet hükmünde,...Asliye Ceza Mahkemesinin 13.07.2006 tarihli ve 2006/57 E., 2006/756 K. sayılı sayılı ilamıyla 765 sayılı TCK’nin 491/ilk ve 81/2. maddeleri uyarınca hükmolunan 1 yıl 2 ay hapis cezasından dolayı ikinci kez tekerrür hükümleri uygulandığından infazda 5275 sayılı Yasa’nın 108/3. maddesinde yer alan koşullu salıverilme yasağının uygulanmasına karar verilmiş ise de, 765 sayılı TCK’nin 81. maddesinde düzenlenen tekerrür hükmü ile 5237 sayılı TCK’nin 58. maddesinde düzenlenen tekerrür hükmü kapsamı ve sonuçları itibarıyla farklılıklar içermektedir. 765 sayılı TCK’de yer alan tekerrür hükmü, cezanın artırılmasına neden olurken, 5237 sayılı TCK’de tekerrür hükmü, cezanın artırılması ile ilgili bir hüküm olmayıp, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 108/2. maddesi uyarınca cezanın infazı aşamasında koşulu salıverme süresinin belirlenmesi hususunu düzenlemektedir. Diğer bir anlatımla 5237 sayılı TCK’de tekerrür infaz aşamasına ilişkin sonuçları olan bir müessese olarak benimsenmiştir. Bu nedenle, tekerrüre esas alınan mahkumiyet ilamında 765 sayılı TCK’nin 81. maddesinin uygulanmış olması durumu, 5237 sayılı TCK’nin 58. maddesi anlamında sanığın ikinci kez mükerrir olduğu anlamına gelmeyecektir. İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için, iki kez mükerrirlere özgü infaz rejiminin 5237 sayılı TCK’nin 58. maddesi kapsamında

C. HÜKMÜN İNFAZINDAN SONRAKİ AŞAMA

Tekerrür üçüncü olarak yeni suçtan dolayı kurulan hükmün infazından sonraki aşamada sonuç doğurmaktadır. TCK m. 58/6'da “*mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır*” hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla mükerrir kişi hakkında ceza infaz edildikten sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması söz konusu olmaktadır. Madde metninde “*uygulanır*” ifadesine yer verildiği için mükerrir kişi hakkında bu tedbirin uygulanması zorunludur. Keza CvGTİHK m. 108'de de mükerrir kişi hakkında infazın tamamlanmasından sonra başlamak üzere belirli bir denetim süresinin belirlenmesi, bu denetim süresi içerisinde de koşullu salıverilmeye ilişkin hükümlerin, yani denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması öngörülmüştür. Bu iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde mükerrir kişi hakkında denetimli serbestlik tedbirini uygulayıp uygulamamak konusunda hâkimin takdir yetkisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Mükerrir kişi hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanması zorunlu olmakla birlikte hükmü veren mahkeme, bu tedbirin uygulanacağına ilişkin kararı hükmü yazmayı sehven unutmuş olabilir. Yargıtay'a göre denetimli serbestlik tedbirinin uygulanabilmesi için cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirileceğinin hükümde belirtilmiş olması yeterlidir. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı hükümde ayrıca belirtilmemiş olsa da mükerrirlere özgü infaz rejimine tabi hükümlü hakkında cezanın infazı tamamlandıktan sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır³⁵. Ancak tekerrür hükümlerinin uygulanması gerekirken mahkeme tarafından uygulanmadığı ve aleyhe temyiz de bulunmadığı hallerde tekerrür hükümlerinin ve buna bağlı olarak denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması kabul edilmemektedir³⁶.

Denetimli serbestlik tedbiri cezanın infazının tamamlanmasından sonra uygulanmaktadır. Örneğin mükerrir olan bir kişi, hakkında verilen 18 yıl süreli hapis cezasının infazına 23.05.2022 itibarıyla başlar ve 12 yılını ceza infaz kurumunda geçirdikten sonra koşullu salıverilebilir. Ancak bu kişinin cezasının infazı 12 yıllık sürenin tamamlanmasıyla son bulmaz.

uygulanması gerekmektedir. Belirtilen gerekçelerle sanık ... hakkında 5237 sayılı TCK'nin 58. maddesinin 6. ve 7. fıkraları uyarınca ilk kez mükerrir olanlara yönelik infaz rejiminin uygulanmasına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, anılan maddenin değerlendirilmesinde hataya düşülerek yazılı şekilde ikinci kez tekerrür hükümlerinin ve 5275 sayılı Kanun'un 108/3. maddesinde yer alan koşullu salıverilme yasağının uygulanmasına karar verilmesi”, Yargıtay 2. CD, E: 2014/32520, K: 2014/27018, T: 17.11.2014 (www.lexpera.com.tr).

³⁵ “*Sabıka kaydında tekerrüre esas olan geçmiş hükümlülüğü bulunan sanık hakkında Yerel Mahkemece cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirine hükmolünmeden, sanığa verilen cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verilmesi yeterli olup cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesinin zorunlu bir sonucu olan “cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına” açıkça hükmolünmemesi aleyhe bozma yasağı kapsamında değerlendirilemez.*” Yargıtay CGK., E: 2013/451 K: 2015/6 T: 17.2.2015 (www.lexpera.com.tr).

³⁶ Akbulut, s. 1192.

Denetimli serbestlik tedbiri, bihakkın tahliye tarihi olan 23.05.2040 itibariyle uygulanmaya başlar³⁷. Kanun koyucu, diğer suçlulara nazaran toplum açısından daha fazla tehlikelilik arz eden bu kişileri denetimli serbestlik tedbirine tabi tutarak onların başıboş ve kontrolsüz olarak topluma karışmasını önlemeyi amaçlamıştır³⁸. Hükümlünün ceza infaz kurumundan çıktıktan sonraki yaşamını, belirli bir süre daha kontrol altında tutmayı istemiştir³⁹. Nitekim bu husus Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği m. 94/1'de, *“Mükerrirler hakkında verilen denetimli serbestlik tedbiri; salıverilme sonrası hükümlünün, toplum içinde denetim ve takibinin yapılarak, iyileştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması ile yeniden suç işleme riskinin azaltılmasına yönelik rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğüdür”* denilmek suretiyle açıkça ortaya konulmuştur. Bu yönüyle denetimli serbestlik tedbirinin mükerrirler açısından başlı başına bir yaptırım niteliği taşıdığı ifade edilmektedir⁴⁰.

CvGTİHK m. 108/4'e göre infaz hâkimi, mükerrir kişi hakkında bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirleyecektir. Ancak infaz hâkiminin takdirine bağlı olarak bu sürenin en fazla beş yıla kadar uzatılabilmesi mümkündür. Hem sürenin belirlenmesinde hem de sürenin uzatılmasında yetkili kişi infaz hâkimidir. Bu konuda hükmü veren mahkemenin herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Hükmü veren mahkeme, yalnızca hükümde mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağına karar vermekle yetkilidir⁴¹. Hatta TCK m. 58/7 hükmü gereğince mahkûmiyet kararında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağını belirtilmesi zorunludur. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere Yargıtay, kararda mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanacağını belirtildiği hallerde denetimli serbestlik tedbirinin de uygulanacağını kabul etmektedir.

CvGTİHK m. 108/5'e göre tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır. Dolayısıyla koşullu salıverilmenin düzenlendiği CvGTİHK m. 107 hükmü mükerrirler hakkında uygulanacak denetimli serbestlik tedbirleri açısından önem arz etmektedir. Bu anlamda infaz hâkiminin denetim süresi içerisinde mükerrire bazı yükümlülükler yükleyebilmesi mümkündür. CvGTİHK m. 107/7'ye göre

³⁷ Yerdelen, s. 307.

³⁸ Özgenç, s. 1002.

³⁹ Demirbaş, s. 600.

⁴⁰ Özgenç, s. 1002.

⁴¹ “5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108 inci maddesi uyarınca mükerrirler hakkında denetim süresini belirleme ve gerektiğinde uzatma görevinin hükmü veren Mahkemeye değil, hükümlünün infaz aşamasındaki davranışlarını da değerlendirecek koşullu salıverme ile ilgili kararı verecek olan Mahkemeye ait olduğu dikkate alınarak kurulan mahkûmiyet hükmünde mükerrir olan sanık hakkında, 5237 sayılı Kanun'un 58 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca; “Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanmasına” karar verilmesi ile yetinilmesi gerekirken, hükmü kuran Mahkemece sanığın, “cezanın infazından sonra 1 yıl süre ile denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulmasına” karar verilmek suretiyle infaz yetkisinin kısıtlanması, hukuka aykırı bulunmuştur.” Yargıtay 11. CD., E. 2021/29471 K. 2024/2190 T. 26.2.2024 (www.lexpera.com.tr).

“hükümlü, denetim süresinde, infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilir”. Benzer şekilde hâkim, denetim süresi içerisinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi de görevlendirebilir. Bu uzman kişi, kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalması ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda mükerrre öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya yanında çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir (CvGTİHK m. 107/9).

Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanmakla birlikte, mükerrir hükümlünün denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine aykırı hareket etmesi halinde nasıl bir yol izleneceği CvGTİHK m. 108/7’de ayrıca düzenlenmiştir. Zira CvGTİHK m. 107’de koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin uyarısına rağmen uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararının geri alınacağı ve hükümlünün kalan cezasını tamamen veya kısmen ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verileceği ifade edilmiştir. Ancak bu hükmün mükerrir hükümlülükler açısından denetimli serbestlik tedbirlerine uymamaları halinde uygulanma niteliği bulunmamaktadır. Zira daha önce de ifade edildiği üzere, mükerrirler için öngörülen denetimli serbestlik tedbiri, cezanın infazının tamamlanmasıyla birlikte uygulanmaktadır. Dolayısıyla hükümlünün kalan bir cezasının bulunduğundan söz etmek mümkün değildir⁴². Bu sebeple kanun koyucu CvGTİHK m. 109/7’de mükerrir hükümlülerin denetim süresi içerisinde denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine aykırı hareket etmelerini ayrıca hüküm altına almıştır. Söz konusu düzenlemeye göre cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, bu madde hükümlerine göre kendilerine yüklenen yükümlülüklerle ve yasaklara aykırı hareket eden mükerrirler, infaz hâkimi kararı ile disiplin hapsine tabi tutulacaklardır. Ancak disiplin hapsinin süresi on beş günden az ve üç aydan fazla olamayacaktır.

SONUÇ

Tekerrür 5237 Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) “Genel Hükümler” başlıklı ilk kitabının “Yaptırımlar” başlıklı üçüncü kısmının “Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular” başlıklı 58. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre tekerrür, önceden işlenmiş olan bir suçtan dolayı verilen hükmün kesinleşmesinden sonra failin belirli süreler içerisinde yeni bir suç işlemesi halini ifade etmektedir. Tekerrürün hangi şartlarda uygulanma niteliğine sahip olduğu TCK m. 58’de hüküm altına alınmıştır. Mahkeme bu düzenlemeyi dikkate alarak tekerrürün şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini takdir edecek ve gerekiyorsa sanık hakkında tekerrüre ilişkin hükümlerin uygulanmasına karar verecektir.

⁴² Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır s. 1008.

Kişinin tekerrüre düşmüş olması onun hukuki statüsü açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlardan bir kısmı TCK'da hüküm altına alınırken, bir kısmı ise CvGTİHK'da düzenlenmiştir. Tekerrür ilk olarak hükmün kurulması aşamasında göz önünde bulundurulmaktadır. TCK m. 58/3 düzenlemesiyle, suç karşılığı seçimlik yaptırımın öngörüldüğü hallerde mahkemenin adli para cezasına hükmetme konusundaki takdir hakkına bir istisna getirilmiştir. Böyle bir durumda mahkemenin hapis cezasına hükmetmesi zorunludur. Dolayısıyla tekerrürün varlığı, mahkemenin hükmedeceği cezayı arttıran bir neden olarak değil, ancak cezanın niteliği üzerinde etki doğuran bir neden olarak kabul etmiştir. Burada üzerinde durulması gereken husus, tekerrüre esas bir hüküm bulunan sanık hakkında, işlemiş olduğu yeni suçtan dolayı verilecek hapis cezasının kısa süreli olması halinde adli para cezasına veya seçenek tedbirlere çevrilip çevrilemeyeceğidir. Tekerrürün kanunda ayrıca düzenlenmesinin temel sebebi, zaten kişinin tekrar suç işleyerek tehlikelilik halini ortaya koymuş olması olduğu için böyle bir durumda TCK m. 50'de öngörülen “*suçlunun kişiliği*” şartının nasıl ve ne şekilde sağlanabileceği bir soru işaretidir. Ancak Yargıtay söz konusu hapis cezasının adli para cezasına çevrilemeyeceğini kabul etmekle birlikte, TCK m. 50'de belirtilen seçimlik tedbirlere çevrilebileceği kanaatindedir.

Tekerrür ikinci olarak hükmün infazı aşamasında sonuç doğurmaktadır. TCK m. 58/6'ya göre tekerrür halinde sonraki suçtan dolayı hükmolunan cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektilmesi gerekmektedir. Mükerrirlere özgü infaz rejimi yalnızca hükümlü hakkında hapis cezasına hükmedilen durumlarda uygulanma niteliğinde sahiptir. Somut cezanın adli para cezası olduğu hallerde, mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanabilmesi mümkün değildir. Yargıtay da bu yönde karar vermektedir. Cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimi şeklinde infaz edilmesi, özellikle koşullu salıverilme açısından önem taşımaktadır. CvGTİHK m. 108 hükmü ile diğer suçlulardan farklı olarak hakkında hapis cezasına hükmedilen mükerrirler için daha uzun süreli koşullu salıverilme süreleri kabul edilmiştir. Bu durumun temel sebebi, mükerrirlerin diğer suçlulara kıyasla toplum açısından daha tehlikeli görülmeleridir.

Tekerrür üçüncü olarak hükmün infazı aşamasında sonuç doğurmaktadır. TCK m. 58/6'da “*mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır*” hükmüne yer verilmiştir. Kanun koyucu, toplum açısından daha fazla tehlikelilik arz eden mükerrirleri denetimli serbestlik tedbirine tabi tutarak kontrol altında tutmak istemiştir. Nitekim CvGTİHK m. 109/7'de mükerrir hükümlülerin denetim süresi içerisinde denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine aykırı hareket etmelerini ayrıca hüküm altına almıştır. Söz konusu düzenlemeyle cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, bu madde hükümlerine göre kendilerine yüklenen yükümlülüklere ve yasaklara aykırı hareket eden mükerrirlerin infaz hâkimi kararı ile disiplin hapsine tabi tutulmaları öngörülmüştür. Anca disiplin hapsinin süresinin on beş günden az ve üç aydan fazla olamayacağı kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akbulut B, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 10. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- Artuk M E/ Gökçen A/ Alşahin M E/ Çakır K, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- Demirbaş T, İnfaz Hukuku, 7242 sayılı Kanuna Göre Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Dönmezer S/ Erman S, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım (C. III), Yeniden Gözden Geçirilmiş Onikinci Bası, İstanbul 1997.
- Gökçen A, Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul 1989.
- İçel K/ Donay S, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, Genel Kısım, 1. Kitap, Yenileştirilmiş 3. Bası, İstanbul 1999.
- Kan C H, “Türk Ceza Hukuku’nda Tekerrür”, C. 123, S. 243, 2019, Türk Dünyası Araştırmaları TDA, ss. 431-446.
- Karakehya H, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- Önder A, Ceza Hukuku, Genel Hükümler (C. II-III), Yenilenmiş II. Bası, İstanbul, 1992.
- Özbey Ö, “Suçta Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü Güvenlik Tedbirleri”, S. 88, 2010, TBB Dergisi, ss. 55-105.
- Özgenç İ, Türk Ceza Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Öztürk B/ Erdem M R, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, TCK Değişikliklerine Göre Yenilenmiş 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Yerdelen E, Türk Ceza Hukuku Yaptırımları ve İnfazı, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.